

undsakligen utvisar penningens värde. Så länge spannmåls-producenten måste betala utskylder till Kronan och sina förnödenheter efter ett nära oförändradt pris, så äger han anspråk på nära oförändradt pris å sina producter. Man raisonerar falskt, då man säger, att jordbrukaren, om han får hälften så mycket säd som vanligt, vinner lika mycket, i det att den vara, han afsätter, blir dubbelt dyrare. I sednare fallet får han icke blott icke dubbelt så mycket för hälften (d. v. s. lika mycket i det hela), utan helt enkelt *intet* — emedan han ingen ting kan sälja, ja oftast måste köpa just af den vara, som är hans egen product. Hvad han då köper, skall betalas af ett föregående eller följande års högre production — hvilken, enligt Förf:s system, aldrig inbringar betydligt, då priset är allt lägre, ju större tillgången är. Antag, att en landtman förbrukar 20 tunnor spannemål för sitt hushåll, och att han i de bördigaste år producerar 40. Med 5 R:d pris på tunnan vinner han sålades då 100 R:d. Antag vidare, att han har sin jemna utkomst, d. v. s. att dessa 100 R:d utgå i Kronoutskyld och till inköp af andra nödvändighetsvaror. Om han, vid ett medelmåttigt år, producerar blott 30 tunnor, och priset då stiger till dubbelt (hvilket imedlertid är blott supposition och aldrig inträffar), så får han då lika summa för hälften mindre belopp, som han kan aflåta, och bärgar sig ändock, eller i allmänhet så länge, som priset stiger precis lika så mycket som productionen åstager — NB. icke hela productionen, utan blott den delen, som öfverstiger producentens egen consumption. Fallor åter productionen till jemnt lika mycket som han sjelf förbrukar, så har han ingen utkomst; och faller den derunder, så att producenten behöfver köpa af sin egen vara, då begynner först hela

orimligheten och orättvisan af systemet att synas. Hvad han t. ex. förlidne året sålde, icke för en viss summa penningar, utan för ett visst quantum andra varor, måste han nu köpa tillbaka för dubbelt mer af dessa varor, och således taga framför sig t. ex. 20 tunnor på en blifvande production, men i det hela icke erhålla mer än 10. Ett ondt år kan på det sättet förtära två, i proportion lika godas öfverflöd. Lägg härtill, att det betydligaste af jordbrukets skatter beräknas icke i penningar, utan just i spannemål och sådana varor, hvilkas pris alltid stiger och faller med spannemålen; och vi fråga: hvad fördel tillskyndas då, genom ett högt pris, den jordbrukare, som måste i penningar efter markegång skatta mer, ju mindre hans production är?

Men då vi i denna punkt äro oense med Förf., äro vi deremot fullkomligt ense med honom deruti, att magasins-inrättningar, sådana som de hittills blifvit försökta, icke kunna upfylla ändamålet. Lånsystemet är och blifver ett falskt system. "Nödvändigheten för enskilda att hushålla synes starten, på sin bekostnad, icke böra förekomma. Den, som outhörligt står under förmyndare, blir icke gerna skicklig att sjelf vårda sina angelägenheter. Man säger: den sämre råare allmogen förstår ej, vill ej spara på sitt förråd. Man säger, att nöden lærer att rätt använda magasins-säden. Men bör icke nöden, denna dårars vishetslärare, inställa sig ju förr dess häldre? Menniskan blir med åren allt mindre läraktig."

I detta ligger mycken sanning. Men att allmogen icke bordt för mycket lära sig att lita på undsättning från magasinerna, eller att dessa icke blifvit så administrerade, att de bordt insöfva och bortskämma folket, visar Förf. sjelf, pag 74, der det heter: "Löften kungöras om erforderligt understöd till brödföda och tjenligt utsäde,

och folket, förlitande sig härpå, omgås mindre sparsamt med sitt ringa förråd, eller är icke omtänkt att förskaffa sig annan tillgång, och befinner sig således icke sällan jemmerligen bedraget, då den utlofvade hjälpen lemnas, vanligen dels i så ringa portioner, att de göra ingen hjälp, dels uti förskämdt korn, dels, hvad utsäde angår, ej för än såningstiden är förbi. Och hvad elände dylikt felslaget hopp vållar i landet är lätt att begripa. Hrr. committerades bref d. 31 Dec. 1793 omtalar ett annat missbruk; der heter: "Som magasins-betjeningen på en del ställen, genom uphandlingar af garnisons-regementens aflönings-spannemål eller upköp af private personer, för egen räkning uti Kronans magasin förvarat spannemål, och dermed drifvit handel; så, i anseende till de flera missbruk, derunder kunna föröfvas, få magasins-förvaltare, vid tjänstens förlust, icke hafva enskildt spannemåls-uplag å Kronans magasin." Ätven har händt, att flera 100:de människor ifrån åtskilliga härader blifvit inkallade på en och samma tid af 2 å 3 dagar; men större delen har nödgats, under brist på föda för sig och sina hästar, vänta eller vända tillbaka hem, och återkomma i den ordning, som då först blifvit dem förständigad; att nödstälde, försedde med löstes-skrifter och sockne-prestens intyg derå om vederhäftighet, likväl blifvit tillbaka viste: att forslandet af magasins-säden infallit under den brådaste plog- och sånings-andetiden eller i tjäl-lossningen, då vägarna varit som svårast och fodret för dragarna knappast."

Pag. 76: "Man har öppet erkänt, att undsättningarne förfelat deras ändamål, emedan staten icke haft spannemålsbehållningar, anskaffade uti goda år, utan nödgats inköpa utrikes säd, då den varit dyr." — Magasins-Dir. handlar med förlust, och förlusten är statens. Den fattige betalar såle-

des i Krono-utläggor in skilnad i priset på den spannemål, han får på magasinerna, och den, han annars skulle köpa."

Resultatet af Förf. raisonnementer är, att lån- och köpmagasiner äro skadliga och böra afskaffas; och att fri spannemålshandel är det enda verkställbara och nyttiga, då man vill förekomma hungersnöd eller vanpris. Han anförer, huru Toscana, så länge sädeshandeln der låg under tvångslagar, nästan ouphörligt plågades af brist, ofta af hungersnöd. År 1767 gafs en allmän fri spannemålshandel, som varade i 25 år; och under denna period, ehuru angränsande land ledo ytterlig brist, var dock i Toscana öfverflöd af lifsmedel och folknumern öktes. År 1792 indrogs denna handelsfrihet, och vanliga sadespriset blef sedermera emot det förra, som 3 till 2. Sully gaf Frankrike fri spannemålshandel, men inga allmänna magasin; och Frankrike blef en kornbod för främmande nationer. Colbert gynnade handel och fabriker, förbjöd sades-utförsel; och täta hungersnöder inföllo." Hvad bevisar allt detta annat, än att en magasins-directions bestämmelse till hämmande af prisernas ytterliga stegring och fall är i och för sig sjelf god, och att Förf. ej har skäl att så högeligen ogilla allt hvad han kallar intrång i prisernas fria reglering, emedan just detta skulle blifva verkan af samma handelsfrihet, för hvilken han ifrar? Utan tvifvel vore det orimligt att försöka nedsätta priset på en vara, när tillgången deraf är ringa, om man försökte eller möjligen kunde försöka att fälla detta pris på annat sätt, än genom ökad tillgång. Dock likväl är det denna skuggbild af orimlighet, som Förf. synes hafva esterjagat.

Vi vilja icke längre uppehålla oss med förevarande vidlyftiga, mera omskrifna än utredda ämne. Det har varit nog att angifva Förf:s grundsatser. Den, som läser

boken — och det kan säkert icke ske utan nöje och nytta — får tillfälle att vidare göra bekantskap med den ärlige och nit-älskande författarens oftast sunda, men också (som han sjelf bekänner) utan ordning och rapsodistiskt framställda satsar. Såsom exempel, huru älskvärd hans politik är, vilja vi blott anföra följande yttrande: "Det är ingalunda antalet af menniskor, som andas och vegetera, utan deras beskaffenhet till sinnes- och kroppsförmögenheter, som utgör ett samhälles ursprungliga styrka. En mängd hospitals-, lazarets- och arresthjon är ingen statsrikedom. Äfvenså litet består nationalvälmåga blott uti liflösa massor, hvilka kunna mätas efter alla dimensioner och beräknas i ziffra. Hufvudrikedomen består uti folkets ärlighet, trohet, arbetsdrift, menniskoömhet, rätthetskänsla m. m."

Hvad sista kapitlet i boken beträffar, eller *Om Skogs- och Jägeribetjening*, så vida den har befattning med andra än Kronans egna skogar; så instämma de där yttrade grundsatser med det länge rådande allmänna tänkesättet om denna ohyras skadlighet för landets hela ekonomi. Den grundas i det så djupt rotade förmyndare-systemet, hvar under i synnerhet landtmannen suckar. Förf. slutar med A. Müllers sanna anmärkning: "Landtegendomen har det egna med sig, att den i sin natur medförer en borgen för sitt rätta nyttjande; att man vid dess skötsel och bruk icke gärna kan längre tid gå emot statens lagar och sitt egna interesse, utan att förstöra egendomens värde." Det vore önskligt, att en tid komme, då man icke blott skrefve, läste och härmade dylika sanningen, utan ock verkställde.

Tidens Lexicon.

(Forts. fr. N:o 74.)

Rang. Det finnas vissa yarelser, för

hvilka menniskan är ett urverk; emedan deras egna hjärnor äro urverk. All ting måste för dem ofantligt noga inrättas och sättas på sitt ställe. Hvad ande är, kunna de icke fatta. Materien måste således mycket konstigt sammansättas, på det de må kunna åtminstone fröjda sig åt en regelmässig mekanik, då de icke begripa det spirituella. Då sådana menniskor sammansätta en stat, blir deras första omsorg att noga anvisa hvarje dess medlem (eller, som de anse det, hvarje bjul) sin plats och verkningss-krets, med ett ord, att inrätta, bland annat, en noga beständ, skarpt begränsad rang-ordning. Där hvar och en är så mycket han kan, i sig sjelf och genom sin egen kraft, där äro de icke hemma. Alla måste genom sin plats i samhället vara allt hvad de äro. Den högst upsatte (genom embete, börd o. s. v.) är den förnämsta i allt; sedan går man genom trappsteg ned, och ingen må understå sig att i något fördunkla den, som är närmast öfver, denne icke sin öfverman, och så in infinitum. Dygd, vishet, anseende hafva samma gradation; och då allt är så väl ordnadt, blir den förnämsta upfostran för medborgarne att lära titlars nuancering och att gradera sin rygg, så att t. ex. N:o 11 på rangordningen får något djupare bugning än N:o 12 och något mindre djup än N:o 10 &c. &c. &c. Lärda män sätta sig ned och skriva långa allvarsamma afhandlingar om rang, göra projecter, huru den ene må flyttas up, den andre ned, en nummer gå bort, en sättas till, en nummer få Tromans-värdighet, en annan förlora den, den för en viss orden, en viss titel erforderliga värdighet flyttas up eller ned m. m. — och detta allt med så god mine, som om det gällde statens väl.

Bland alla narrverk människors barn påfunnit, är väl intet gräsligare än detta.

Mycket tidigt upstod en sed att med grannlåt, processioner, måltider o. s. v. utstoppa allvarsamma stats-ärender. Då behöfdes att veta, i hvad ordning man skulle rangera sig; och man föll på idén om rang. Detta kunde vara lika oskadligt som lustigt; men rangen smög sig ur processioner och måltider in det allmänna lifvet, och mången narr, som icke var aktad af någon, pretenderade anseende och företräden i hvardags-omgänget, emedan slumpen gett honom dem i processioner. Rangén fastades vid mångahanda saker, börd, embeten, ålder; och derigenom hände sig, att, då flera önskade rangen, än som kunde t. ex. få embetena, begynte man utdela falska embeten, namn af embete, d. v. s. titlar. Deraf hände äfven, att man önskade allt jämnt påminnas om sin rang och sitt företräde, emedan dessa utgjorde ens enda värde och man utan dem hade skolat sakna allt anseende — och sålunda begyntes att uprepa titeln i stället för conjugationens andra person.

På intet ställe har detta ofog stigit så högt som i Sverige. Vi kunna skryta med den vidlyftigaste rangordning, de talrika titlar och titulerade, den skarpaste gräns mellan Högbetrodde män, Tromän, Tro-tjenare och otitulerade, den oinskränktaste vördnad för och det idkeligaste bruk af titlar. Man kunde säga, att många embeten blifvit inrättade endast för rangens och titelns skull. Andra länder äro icke så lyckliga, att hafva invånarne och deras värde så väl och bestämdt graderade; och det är besynnerligt, att de kunnat komma till någon ordning och stadga inom sig. I England t. ex. finnes väl en gammal rangordning, om hvars ofullkomlighet man imedlertid kan döna deraf, att ingen militärgrad finnes uptagen, mer än Överstar, och dessa ganska långt ner. Der brukas den

också icke i hvardagslag, och oförskämdeheten går så långt, att t. ex. Lord-Cantzleren, som är N:o 2 på rangordningen, får i vanliga omgänget hvarken högre titel eller djupare bugningar än hvarje annan Lord (eller också alldeles inga, om han ej besitter de egenskaper, att han finge dem; äfven om han icke vore Lord-Cantzler). Det är endast då han sitter på sin ullsäck, som han blir påmind om sin höga rang. En Minister i Frankrike heter *Monsieur* och *Vous*, såsom hvar och en annan, och i omgänget hedras och framsättes han endast efter sitt värde och sina talenter. I dessa länder har man den besynnerliga tron, att människa är människa, och att embetet icke hänger vid, längre än det utöfvas. Ett Råd heter Råd, endast så länge han är det; så snart han uphört att vara det, träder han tillbaka i den ranglösa och otitulerade höpen. Hos oss deremot behåller ett afsatt Råd sin rådsrang och värdighet, så länge han lefver.

Rangväsendet har gått så långt, att mången tror statens kraf vara fyllda, oordningar afskaffade och styrelsens brister botade, om blott rangordningen förbättras.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Portugal. Äfven dette rike har följt tidens mäktiga ström, dragit nytta af sina gammars erfarenhet och förklarar sig constitutionelt. Staden Porto gaf signalen. Den 23 Augusti var redan allt öfverenskommet mellan dervarande civila och militära auctoriteter, och följande dagen kl. 4 om morgonen förkunnade Castellet vid Douro-flodens utlopp, med Kongl. salut, den till Portugals befrielse bestämda dagen. Trupparna trädde under govärd, Officerarne bildade ett Militaire utskott och utfärdade två proclamationer till soldaterna, hvilka upmanades till ordningens bibehållande och hämmande af anarchiens utbrott. "Vår Kongung Johan VI," hette det, "god, mild och vän af sitt Honor"

